

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 124/15

Møtedato: 26.11.2015

Dato: 16.11.2015

Arkivsaksnr: 2015/12488

Studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon og frafall – oppfølging av etatsstyringsmøtet

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- *Rapport:* Studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon og frafall – oppfølging av etatsstyringsmøtet: [rapport studieplasser og gjennomføring 2008-2014](#)
- *Rapport:* Institusjons- og programfrafall ved UiB: [frafallsanalyse.pdf](#)

Saken gjelder:

Etter etatsstyringsmøtet 3. juni 2015 fikk UiB blant annet følgende tilbakemeldinger fra KD:

- *Departementet bemerker at UiB «er tildelt 1050 studieplasser (...) siden 2008. Studiepoengproduksjonen (...) er ikke økt tilsvarende. Det er styrets oppgave å påse at målene departementet setter, blir nådd. (...) Riksrevisjonen har undersøkt studiegjennomføring i høyere utdanning. (...) Undersøkelsen viser at gjennomstrømmingen i høyere utdanning er for lav. UiB ligger under snittet for universiteter. Departementet konstaterer at UiB ikke har gjennomført tilstrekkelig kartlegging av årsaker. Departementet understreker at det er den enkelte utdanningsinstitusjon selv som har ansvar for å legge til rette for at studentene gjennomfører på normert tid. Departementet forventer at institusjonen kartlegger årsakene til frafall, vurderer eventuelle tiltak de har satt i gang og iverksetter adekvate tiltak for å redusere det frafallet institusjonen kan gjøre noe med.*

Å knytte både studiepoengproduksjon og kandidatproduksjon til gjennomføring, blir særlig viktig i lys av de endringene i finansieringssystemet som er foreslått i statsbudsjettet. Der foreslås det å beholde studiepoengproduksjon og utvekslingsstudenter som indikator, å bevare dagens finansieringskategorier (A-F) samt å innføre en indikator for ferdige bachelor-, master- og PPU-kandidater (s. 281-282 i proposisjonen).

I saken gis en analyse av situasjonen og iverksatte tiltak framstilles.

vedtak:

Universitetsstyret tar rapporten til etterretning. Styret ber om at planlagte tiltak og innspill fra møtet følges opp i arbeidet med å styrke gjennomføring og redusere frafall.

Kjell Bernstrøm
Universitetsdirektør

Vedlegg:
saksframstilling
UU-sak 52/15

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
124/15

Møtedato:
26.11.2015

Arkivsaksnr:
2015/12488

I tilbakemeldingen fra etatsstyringsmøtet påpekes det at «det fremdeles er et potensial for at flere studenter gjennomfører på normert tid», til tross for faktorer som «mobilitet mellom studier eller institusjoner».

Dersom UiB skal øke gjennomføringen i studiene tilsvarende forventningene fra departementet, betyr dette at vi skal levere 1050 flere 60-studiepoengenheter i 2015 enn i 2008. Med en økning i studenttallet i samme periode på 1136 må produktiviteten være på nærmere 100% dersom vi skal nå denne målsetningen. Den er imidlertid kun på ca 70%. At departementet nå likestiller studieplassbegrepet med 60-studiepoengsenheter, representerer en presisering i forhold til tidligere, da det var vanlig å forstå en studieplass som en student.

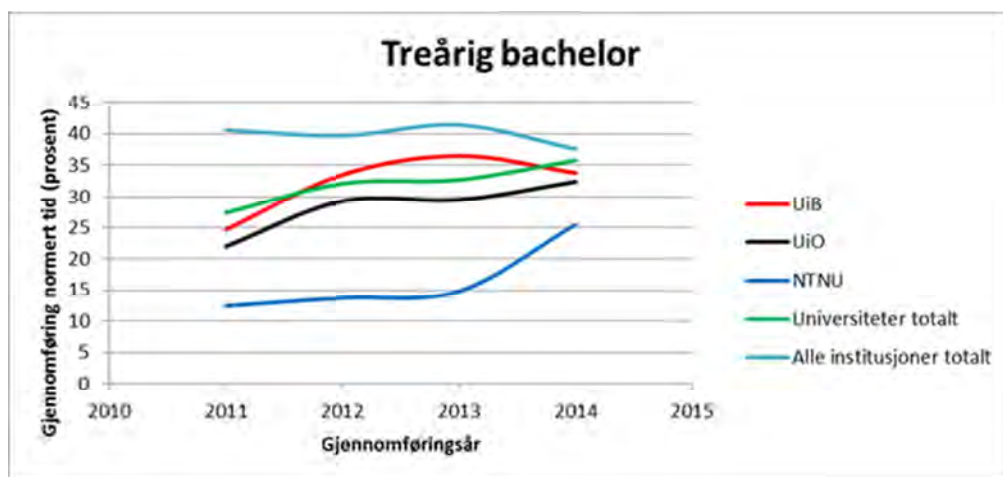
Vedlagte UU-sak viser utviklingen i studieplasser og hvordan tilførsel av nye studieplasser påvirker opptaksrammen. I tillegg vises utviklingen i antall studenter, antall produserte studiepoeng og antall kandidater, fordelt på studienivå og fakultet. Rapporten viser at studiepoengproduksjonen både på bachelor, master- og profesjonsnivå har økt marginalt i perioden 2008 – 2014. Det forventes noe større vekst fra 2014 til 2015. Omgjøringer av studieplasser fra bachelor- til årsstudier slår negativt ut på produksjonen. Dette fordi produktiviteten på årsstudier kun er på ca 50% av full produksjon. Dette er betydelig lavere enn på bachelor-, master- og profesjonsutdanninger.

Et mål på produktivitet er studiepoeng per student. Ved UiB ligger denne mellom 42-44 studiepoeng per student i den aktuelle perioden. Målt i forhold til 100% produktivitet (60 studiepoeng per student) tilsvarer dette 70-73%. Produktiviteten svinger fra år til år. Små svingninger har store konsekvenser for produksjonen.

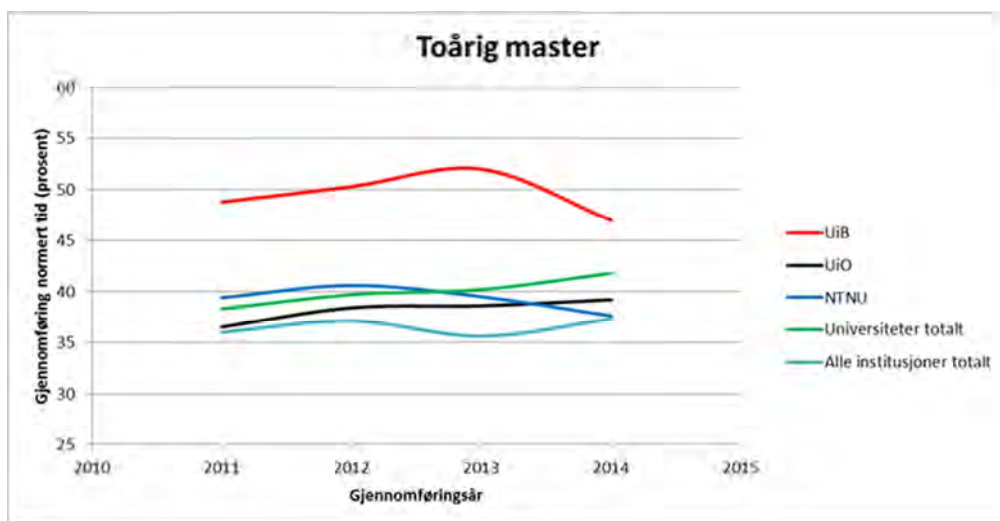
Gjennomføring og kandidatproduksjon

En annen måte å måle gjennomføringsgrad på er som andel kandidater som gjennomfører på normert tid. I europeisk sammenheng er gjennomsnittlig gjennomføringsgrad på ca. 70 %, ifølge tall fra «Education at a Glance». Norge har en gjennomføringsgrad på 59% (for 1999-kullet per 2011). Danmark og Finland hadde en gjennomføringsgrad på 80 og 76%, mens Sverige hadde 48%.

Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport fra 2014 viser følgende utvikling i andel kandidater som fullfører studiene på normert tid på hhv. Bachelor- og masternivå for NTNU, UiO og UiB:

Figur 1 Andel som fullførte bachelorgrad på normert tid for NTNU, UiO og UiB. Tall hentet fra vedlegg til Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport.

Figur 2 Andel som fullførte mastergrad på normert tid for NTNU, UiO og UiB. Tall hentet fra vedlegg til Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport.

I følge tilstandsrapporten ligger UiB bra an blant de norske universitetene i denne sammenhengen, samtidig som utviklingen har vist en fallende tendens fra 2013.

Tilstandsrapporten viser store forskjeller mellom fakultet og studienivå. På profesjonsstudiene kommer de klassiske profesjonsstudiene (medisin, odontologi, psykologi og jus) best ut.

På bachelornivå kommer Det matematisk-naturvitenskapelige, medisinsk-odontologiske og samfunnsvitenskapelige fakultet best ut. Det historisk- filosofiske fakultet har lavest produksjon både målt i studiepoeng per student og i kandidatproduksjon.

Både studiepoengproduksjonen og kandidatproduksjonen følger en hierarkisk struktur basert på studienivå. Studiepoengproduksjonen per student er høyest på profesjonsstudiene, og lavest på årstudiene. Også kandidatproduksjonen, som andel av opptaksrammene, er høyest på profesjonsstudiene og lavest på bachelorstudiene.

De nasjonale trendene samsvarer i stor grad med situasjonen ved UiB, der studentene ved Det medisinske fakultet avlegger flest studiepoeng per student, mens studentene ved Det humanistiske fakultet avlegger færrest. En oversikt er gitt i tabell 1.

Tabell 1. Studiepoeng per student ved fakultetene 2011- 2014

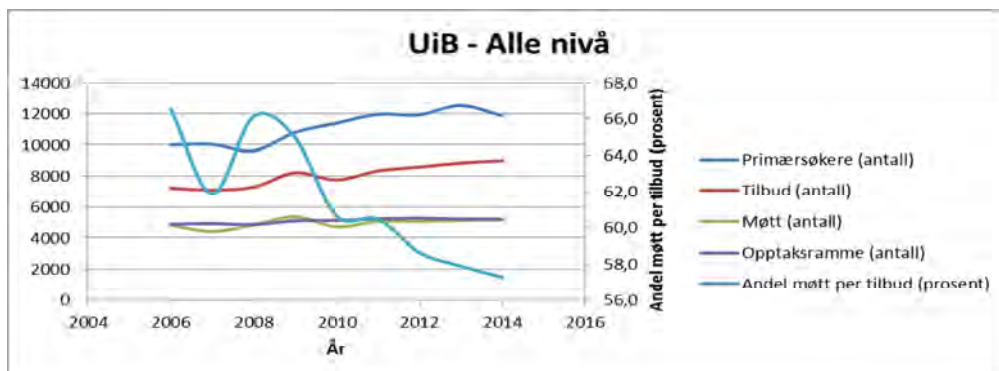
	2011	2012	2013	2014
HF	39	38	36	35
MN	40	39	38	38
MO	54	52	51	51
SV	40	40	40	40
JUS	45	46	49	45
PSYK	44	42	46	43
TOTALT	43	42	42	41

Opptak og dimensjonering

En forutsetning for å holde oppe produksjonen av 60-studiepoengsenheter og kandidater, er at det tas opp nok studenter. Fram til 2012 ble antall tilbud som ble sendt ut i opptaket til lavere grad styrt fra universitetet sentralt, med mål om at antall studenter som møtte til studiestart skulle være på nivå med opptaksrammen. De senere årene har fakultetene selv

kunnet fastsette antall tilbud. Dette har ført til at antall tilbud og antall møtte studenter til studiestart på lavere grad har gått noe opp, samtidig som frafallet etter første semester har økt.

Også antall tilbud til to-årige masterstudier har økt noe de siste årene. Samtidig er antall tilbud om plass på masterstudier for lavt til å fylle opp studieplassene, og de siste årene har samtlige fakultet hatt ledig kapasitet på masterutdanningene.

Figur 3: Antall primærsøkere, tilbudte studieplasser, oppmøtte studenter, opptaksramme, og andelen møtt per tilbudte studieplasser. Samordna Opptak, lokalt masteropptak og lokalt opptak ved PS. UiB års-, bachelor-, master-, og profesjonsnivå totalt.

Figuren viser at antall studenter som har møtt opp til studiestart har holdt seg rundt 4900-5200 de siste årene, til tross for at antall tilbud om studieplass har økt. I samme periode er det en synkende andel møtte studenter per tilbud.

Det er samvariasjon mellom antall studenter og antall produserte studiepoengenheter per student. Studiepoengproduksjonen per student faller når antall registrerte studenter øker. Det motsatte er også tilfelle: studiepoengproduksjonen øker når antall registrerte studenter faller. En økning i antall studenter øker naturlig nok antall produserte studiepoengenheter. Samtidig ser det ut til at produktiviteten synker for hver nye student. Produktiviteten er høyest i vårsemesterne når studenttallet er lavest. Dette kan delvis forklares med frafall i løpet av første studiesemester.

Frafall

En av de viktigste faktorene som reduserer gjennomføringsgraden er frafall. Hvis vi vektlegger kandidatproduksjon heller enn studiepoengproduksjon blir spørsmålet om frafall særlig sentralt. Dette idet studiepoengproduksjonen kan holdes stabil til tross for høyt og økende frafall, dersom opptaket økes. En slik strategi vil på den annen side gi et mindre stabilt læringsmiljø, noe som påvirker studiekvaliteten negativt.

Når det gjelder mulige årsaker til frafall hevder Mastekaasa & Hansen (SSB 2005, s.110) at «studenter med lavt utdannede foreldre» har «generelt høyere frafall» på bachelornivå. På den annen side viste funnene til Mastekaasa & Hansen (SSB 2005, side 109-11) at foreldrenes utdanningsnivå, «sosiale forskjeller» ikke påvirker frafallet på masternivå. Frafallsrapporten konkluderte med at dette trolig skyldes at inntakskvaliteten for masterstudenter gjennomgående er høy.

I følge Hovdhaugen et al (NIFU 2013, side 26) er det en «klar sammenheng» mellom studiepoengproduksjon og karakterer fra videregående skole. Deres funn for Det humanistiske-, samfunnsvitenskapelige- og Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet på nasjonalt nivå, viser at karaktermessig svake studenter kun klarer «å ta omtrent halvparten av et fulltidstudium». Denne konklusjonen er i overensstemmelse med funnene i frafallsrapporten, hvor de frafalte studentenes studiepoengproduksjon ligger rundt 30 studiepoeng per år (50% av full produksjon).

At inntakskvalitet påvirker frafallstatistikken er ikke unikt for høyere utdanning i Norge. «Higher Education Funding Council for England» konkluderer med at en av hovedfaktorene som avgjør om studenter faller fra eller ikke er «entry qualifications» (HEFCE 2015, side 23).

Samtidig viser gjennomgang av faglitteraturen at frafall er «like mye eller mer avhengig av hva en institusjon faktisk gjør med studenter som den tar opp [...] enn av hvem de tar opp» (Cuseo & Farnum 2011, side 2).

En undersøkelse om gjennomføring ved UiB fra 2009 (Mikalsen & Strøm 2009, side 19), at «13 prosent av de som har svart på undersøkelsen» oppga «at de ikke hadde planer om å ta en grad da de begynte å studere». Studentene i undersøkelsen vurderte også de faglige forholdene ved UiB. Svarene fra ikke-fracfalte og fracfalte ble satt opp mot hverandre (Mikalsen & Strøm 2009, tabell 1 side 6). De største avvikene mellom de ikke-fracfalte og fracfalte var på spørsmålet om hvor interessant de fant studieprogrammet, hvordan de vurderte egen arbeidsinnsats og i hvilken grad de opplevde faglig tilhørighet.

Frafallsrapporten som ble lagt fram for styret i fjor (sak 85/14) påviste at profesjons- og masterstudier har lavest frafall, mens års- og bachelorstudier har høyest. I tillegg ble det påvist at andelen som faller fra i løpet av studieløpet på bachelor, master og profesjonsstudier sett under ett, holder seg noenlunde stabilt år etter år. Videre viste rapporten at studenter med lavere karakterer faller fra i betydelig større grad enn studenter som har gode karakterer. Gjennomsnittlig frafall for UiB etter ett år, alle nivå sett under ett, er 18%. Totalt frafall for de enkelte kull er imidlertid betydelig høyere og varierer mellom fakultetene basert på sammensetningen av studier. Tabell 2 gir en oversikt over totalt frafall per fakultet for kullene 2009- 2012 og viser for eksempel at 51% av studenten som startet sine studier ved HF i 2009 har avsluttet sine studier ved UiB uten oppnådd grad. Tilsvarende tall for MO, med betydelig innslag av profesjonsstudier, er 12%.

Tabell 2. Frafall ved fakultetene, målt som andel per kull

År	HF	JU	MN	MO	PS	SV
2009	51,2	19,8	31,6	12,1	49,3	39,3
2010	41,1	19,9	34,0	11,1	42,1	37,8
2011	42,2	15,9	28,8	14,0	44,8	38,8
2012	38,2	16,8	31,6	8,2	42,7	35,1

I oppfølgingen av frafallsrapportene er det innledet et samarbeid med NTNU rundt temaet, blant annet med tanke på å se på mobiliteten mellom institusjonene.

I arbeidet med planleggingen av UiBs fremtidige rekrutteringsstrategi, vil informasjon som bidrar til at elever gjør best mulig kvalifiserte valg når det gjelder valg av studieprogram stå sentralt. Aktuelle tiltak er å vurdere om informasjonsarbeidet skal starte tidligere i skoleløpet enn hva som gjøres i dag.

I tillegg vil det bli fokusert på tiltak der innhold i studieprogrammene og yrkesmuligheter etter fullført utdanning blir vektlagt. Frafallsrapportene viser at det er viktig å fokusere på tiltak særlig gjennom hele første året på bachelorstudiene, men også videre i studieløpet. Det skal derfor særlig fokuseres på konkrete tiltak som bidrar til faglig og sosial integrasjon det første studieåret. Her er erfaringene fra det opplegget MN har første semester nyttige å bygge videre på, og flere fakulteter jobber nå med tilsvarende tiltak.

Oppsummert

Analysen viser blant annet følgende:

- UiB har levert 35% av forventet økning i studiepoengproduksjon fra 2008-2014
- I perioden er studiepoengproduksjonen ved UiB økt med 4% og kandidatproduksjonen med 5,5%.
- Årsaker til at resultatet ikke er bedre er:
 - lav produktivitet (ca 70%)
 - høyt frafall (ca 18%)
 - omdisponeringer av studieplasser fra studier med høyere til studier med lavere produktivitet (master- til bachelor- og bachelor- til årsstudier).
 - for lavt studentopptak (ledig kapasitet) særlig på master
- Profesjonsstudiene har høyest produktivitet. Dernest følger master-, bachelor- og til slutt årsstudiene hvor produktiviteten er lavest (kun ca 50%)
- Det historisk- filosofiske fakultet har lavest produktivitet og høyest frafall.
- Det medisinsk- odontologiske fakultet har høyest produktivitet og lavest frafall.
- Økning i gjennomføring og reduksjon i frafall kan påvirkes blant annet av
 - bedre rekruttering – økt inntakskvalitet
 - bedre faglig-sosial integrering
 - bedre oppfølging av studentene fra studiestart til ferdig kandidat

Tiltak

Følgende tiltak er iverksatt for å øke produksjonen og redusere frafall:

- Opptaket til lavere grad er økt. Opptaket bør holdes på dette nivået for å fylle studieplassene og utnytte kapasiteten.
- Fakultetene er bedt om å fylle studieplassene på masterstudiene framover.
- For å styrke inntakskvaliteten er avsetningen til studentrekruttering styrket med 1 million for 2016.
- For å avklare forventninger, bevisstgjøre elever om utdanningsvalg og redusere førstesemesterfrafallet på lavere grad, er det iverksatt et prosjekt i samarbeid med skoler og skoleeiere i regionen.
- Fakultetene er bedt om å ha fokus på den dårlige gjennomføringsgraden på årsstudier når de disponerer studieplasser, dimensjonerer opptaket og tilrettelegger studieopplegg.
- En rekke tiltak for å bedre studiekvaliteten er iverksatt både sentralt og på fakultetene. Her kan nevnes satsningen på digitale undervisnings- og vurderingsformer gjennom DigUiB-programmet, styrking av det universitetspedagogiske miljøet, forsøk med mentorordninger på flere fakultet, prosjekter for å inkludere praksis i utdanningene, styrking av utdanningsledelsen på alle nivå og igangsetting av et systematisk arbeid for å sikre kvalitet, ressurser og sammenheng mellom studentenes forventede læringsutbytte og de undervisnings- og vurderingsformene som benyttes.
- Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet har i flere år prioritert arbeid med studiekvalitet, studiegjennomføring og faglig-sosial integrering gjennom hele studieløpet.
- Ved Det humanistiske fakultet settes det nå i gang et prosjekt for å analysere og gå gjennom studieprogramporteføljen med sikte på større og mer bærekraftige fagmiljø og studiemiljø.
- Skifte av studium og studiested på lavere grad er vanlig og i mange tilfeller uttrykk for en ønsket mobilitet som handler om å bli bevisst sine faglige interesser. Kunnskap om omfang og bevegelser i slik mobilitet vil bidra til en mer opplyst diskusjon om frafall. UiB har tatt initiativ til et forskningsprosjekt for å bygge kunnskap om studentmobiliteten i sektoren.

Universitetsdirektøren sine kommentarer:

Departementets tilbakemelding fra etatstyringsmøtet må tas alvorlig. En rekke tiltak er iverksatt og flere er planlagt for å styrke gjennomføringen og redusere frafall. Fordi bildet er komplekst, må tiltak settes inn på flere områder. Bedre og mer presis dimensjonering og utnyttelse av kapasitet vil ha effekt på kort sikt. Samtidig iverksettes det også tiltak for å følge studentene bedre opp.

UiBs strategi er ambisiøs både når det gjelder rekruttering av studenter og styrking av studiekvalitet. Iverksetting av strategien ventes å ha effekt både på frafall og gjennomføring.

På denne bakgrunn inviteres styret til en diskusjon om iverksatte og planlagte tiltak.

Ephorte:

Sak 52/15 **Studiepoengproduksjon, kandidatproduksjon
og frafall – oppfølging av etatstyringsmøtet**

Drøftingssak

Notat fra Studieadministrativ avdeling

Notat

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 14. oktober 2015

Ephorte:

Bakgrunn

Etter etatsstyringsmøtet 3. juni 2015 fikk UiB tilbakemeldinger fra KD. Disse ble behandlet i UU-møtet 2. september i år (sak 45/15). Departementet bemerker at UiB «er tildelt 1050 studieplasser (sic) siden 2008. Studiepoengsproduksjonen (sic) er ikke økt tilsvarende. Det er styrets oppgave å påse at målene departementet setter, blir nådd».

Vedlagt følger en rapport som viser utviklingen i studenttall, studiepoengproduksjon og kandidatproduksjon ved UiB. I det videre drøftes gjennomføring, studiepoengproduksjon og kandidatproduksjon. I tillegg drøftes frafall, samt at noen kjente årsaker til frafall framstilles.

Å knytte både studiepoengproduksjon **og** kandidatproduksjon til gjennomføring, blir særlig viktig i lys av de endringene i finansieringssystemet som er foreslått i statsbudsjettet. «Regjeringa foreslår endringer i finansieringssystemet for universitet og høyskolar for å sikre bedre måloppnåing. Endringane har budsjetteffekt frå 2017.» (Prop. 1 S (2015–2016) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) s. 18). I korte trekk går forslaget ut på å beholde studiepoengproduksjon og utvekslingsstudenter som indikator, å bevare dagens finansieringskategorier (A-F) samt å innføre en indikator for ferdige bachelor-, master- og PPU-kandidater (s. 281-282 i proposisjonen).

Gjennomføring og studiepoengproduksjon

UiB fikk tildelt 198, 50 og 60 studieplasser på henholdsvis bachelor-, master- og profesjonsnivå i perioden 2008 til 2014. I tillegg fikk PPU 40 studieplasser i 2009. Dette er 348 studieplasser totalt, noe som tilsvarer 1050 budsjetterte studieplasser totalt.

I tilbakemeldingen fra etatsstyringsmøtet påpekes det at «det fremdeles er et potensial for at flere studenter gjennomfører på normert tid», til tross for faktorer som «mobilitet mellom studier eller institusjoner».

Dersom UiB skal øke gjennomføringen i studiene tilsvarende forventningene fra departementet, betyr dette at vi skal levere 1050 flere 60-SPE-enheter i 2015 enn i 2008. Med en økning i studenttallet i samme periode på 1136 må gjennomføringsgraden, målt som sammenhengen mellom antall studenter og produserte 60-SPE-enheter, være på nærmere 100% dersom vi skal nå denne målsetningen.

Vedlagte rapport viser utviklingen i studieplasser og hvordan tilførsel av nye studieplasser påvirker opptaksrammen. I tillegg vises utviklingen i antall studenter, antall produserte studiepoeng og antall kandidater, fordelt på studienivå og fakultet. Rapporten viser at studieproduksjonen i perioden 2008-2014 økte fra 9015,7 60-SPE-enheter i 2008 til 9383,3 studiepoengenheter 60-SPE-enheter i 2014, en økning på 368 studiepoengenheter.

Et ensidig fokus på studiepoengproduksjon gir imidlertid et unyansert bilde av utviklingen. Studiepoengproduksjonstallene skjuler interne omgjøringer til årstudier, svingninger i studenttallet, permisjoner, tidspunktet for tildelingen av nye studieplasser, gjennomføringsgrad og andre faktorer som påvirker tallene. At økningen ikke er større enn 368 60-SPE-enheter kan forklares med disse faktorene.

Studiepoengproduksjonen på master- og profesjonsnivå har økt med kun 16,6 og 58,4 studiepoengenheter 60-SPE-enheter. Høy kandidatproduksjon, kombinert med relativt få nye tildelte studieplasser, sørger for at studenttallet på master- og profesjonsnivå holder seg relativt stabilt. Og ettersom studiepoengproduksjonen er en funksjon av registrerte studenter, blir også studiepoengproduksjonen stabil på disse nivåene. På bachelornivå spiller omgjøringer til årstudier en

rolle. Studiepoengproduksjonen på årstudiene har sunket med 50 60-SPE-enheter i stedet for å øke med 40. Dette tilsvarer et nettotap på nesten 100 60-SPE-enheter, til tross for økende antall studenter.

For å gi et klarere bilde av utviklingen bør produksjonen av 60-SPE-enheter suppleres med et mål på studiepoengproduksjon per student. Ved UiB ligger denne på ca. 45 studiepoeng per student i den aktuelle perioden. Dette tilsvarer en gjennomføringsgrad på 75%.

Gjennomføring og kandidatproduksjon

En annen måte å måle gjennomføringsgrad på er som andel kandidater som gjennomfører på normert tid.

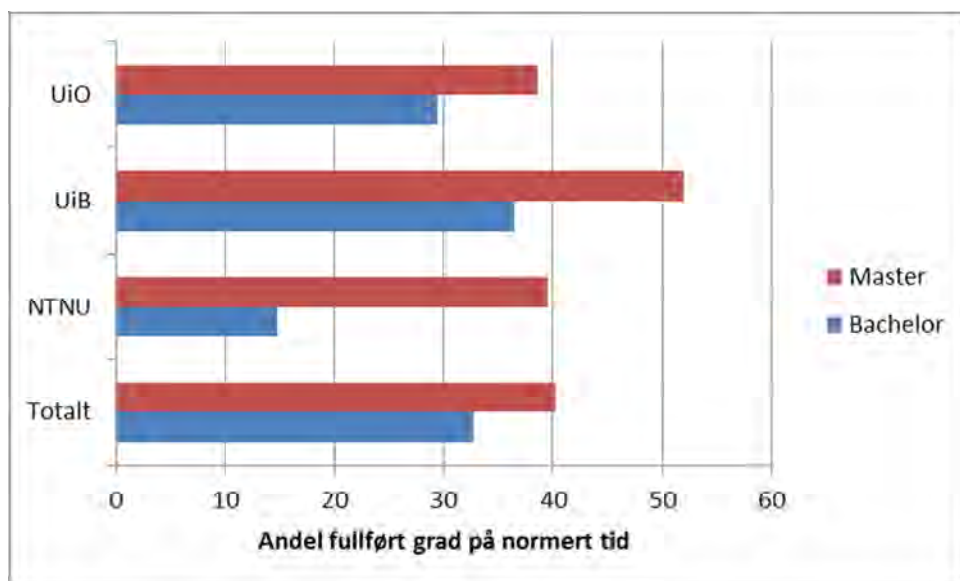
I europeisk sammenheng er gjennomføringsgraden målt i andel kandidater som fullfører en grad på normert tid på ca. 60 %, ifølge tall fra «Education at a Glance». Norge ligger midt på treet med en gjennomføringsgrad på 59% (for 1999-kullet per 2011). Danmark og Finland hadde en gjennomføringsgrad på 80 og 76%, mens Sverige hadde 48%. Gjennomføringsgraden var høyest i Japan med hele 91% (Education at a Glance 2013, side 71), se figur 2.

Table A4.1. Completion rates in tertiary education (2011)

	Method	Year for new entrants		Tertiary education				Tertiary-type A education				Tertiary-type B education			
		SA	SB	Completion rates (completed at least first SB or SA programme) ¹			Not graduated from tertiary education (4) = 100-(1)	SA completion rates (completed at least first SA programme) ²			Not graduated from SA level but re-oriented with success at SB level	SB completion rates (completed at least first SB programme) ³			Not graduated from SB level but re-oriented with success at SA level
				M+W	Men	Women		M+W	Men	Women		M+W	Men	Women	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)				
OECD	Australia	Cross-section	2005-07	m	m	m	m	82	74	88	m	m	m	m	
	Austria	Cross-section	2006-08	m	m	m	m	65	63	67	m	m	m	m	
	Belgium (Fl.)	True cohort	2007-08	2007-08	73	66	79	27	69	62	76	4	73	65	79
	Canada	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Chile	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Czech Republic	True cohort (ISCED 5A), cross-section (ISCED 5B)	2001	2001	72	64	78	28	75	67	83	m	59	49	64
	Denmark	True cohort	2000-01	2000-01	81	78	84	19	80	77	83	3	68	68	69
	Estonia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Finland	True cohort	2000	a	76	66	83	24	76	66	83	a	a	a	a
	France	Longitudinal survey	2002-09	2002-09	80	m	m	20	68	m	m	14	73	m	2
	Germany	True cohort (ISCED 5A), cross-section (ISCED 5B)	1999-2002	2008-09	m	m	m	m	75	73	77	a	75	71	77
	Greece	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Hungary	Cross-section	2006-07 / 2009-10	2009-10	53	48	56	47	48	45	50	m	42	33	47
	Iceland	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Ireland	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Israel	m	m	m	m	m	m	m	66	62	70	m	m	m	
	Italy	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Japan	Cross-section	2004-06	2008	90	87	92	10	91	88	95	m	87	86	89
	Korea	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Luxembourg	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Mexico	Cross-section	2007-08	2009-10	66	61	72	34	67	61	72	m	62	58	67
	Netherlands	True cohort	2003-04	a	72	65	78	28	72	65	78	m	m	m	a
	New Zealand	True cohort	2004	2004	59	56	61	41	66	65	67	5	45	41	48
	Norway	True cohort	1999-2000	1999-2000	59	52	64	41	59	52	64	m	59	55	64
	Poland	Cross-section	2006-09	2008-09	62	48	74	38	62	48	74	m	64	46	68
	Portugal	Cross-section	2006-10	2009	67	59	73	33	67	59	73	m	m	m	n
	Slovak Republic	Cross-section	2006-09	2008-10	71	m	m	29	71	m	m	m	76	68	80
Slovenia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m		
Spain	Cross-section	2008-09	2007-10	m	m	m	m	78	70	84	m	73	71	74	
Sweden ⁴	True cohort	2002-03	2002-03	53	53	53	47	48	48	48	5	50	49	50	
Switzerland	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m		
Turkey	Cross-section	2007-08	2009-10	75	72	78	25	88	86	90	m	62	60	66	
United Kingdom	Cross-section	2007-08	2007-08	72	m	m	28	79	m	m	m	53	57	51	
United States ⁵	Longitudinal survey	2003-04	2003-04	53	51	54	47	64	61	67	m	18	18	18	
OECD average				68	62	72	32	70	65	74	m	61	53	60	
EU21 average				69	61	73	31	69	62	73	m	59	52	60	
Other G20	Argentina	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Brazil	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	China	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	India	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Indonesia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Russian Federation	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
	Saudi Arabia	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	
South Africa	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m		
G20 average				m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	

Figur 1 Gjennomføringsgrad for ulike land. «Tertiary-type A education» angir studier på universitetsnivå. Kilde: Education at a Glance 2013, side 71.

Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport fra 2014 viser følgende bilde for NTNU, UiO og UiB:

Figur 2 Andel fullført grad på normert tid for forskjellige institusjoner. Tall hentet fra vedlegg til Tilstandsrapporten 2014, side 34 og 40.

I følge tilstandsrapporten ligger UiB godt an blant de norske universitetene i denne sammenhengen, samtidig som vi ligger dårlig an i forhold til snittet i OECD. Ved UiB hadde 36,5% av bachelorkullet fra 2010 oppnådd en grad våren 2013. Tallene for NTNU, UiO, og for universitetene totalt er henholdsvis 29,5%, 14,8% og 32,7%. Andelen av masterkullet fra 2011 ved UiB som hadde fått en grad våren 2013 var 52%, mot 39,5%, 38,6%, og 40,2% for henholdsvis NTNU, UiO og universitetene totalt.

Ser vi på kandidatproduksjonen i forhold til nye tildelte studieplasser i perioden 2008–2014, får vi et noe annet bilde enn dersom vi ser på økningen i studiepoengproduksjon. Av de 348 nye tildelte plassene er det kun 273 som er relevante i denne sammenhengen, idet de resterende 75 kandidatene forventes uteksaminerte først i perioden 2015-2018. Kandidatproduksjonen økte fra 2303 i 2009 til 2503 i 2014. Dette tilsvarer en økning på 200 kandidater, eller 73% av de 273 nevnte studieplassene.

Rapporten viser store forskjeller mellom fakultet og studienivå. På profesjonsstudiene kommer de klassiske profesjonsstudiene (medisin, odontologi, psykologi og jus) best ut. Studiepoengproduksjonen per student ved Det juridiske, medisinsk-odontologiske og psykologiske fakultet har variert mellom henholdsvis 47-51, 53-64 og 55-61 i perioden 2008-2014, mot 39-44, 42-50 og 37-46 for Det humanistiske, matematisk-naturvitenskapelige, og samfunnsvitenskapelige fakultet. Kandidatproduksjonen på de klassiske profesjonsstudiene er så høy at den ligger tett opp til de årlige opptaksrammene i størrelse.

På bachelornivå kommer Det matematisk-naturvitenskapelige, medisinsk-odontologiske og samfunnsvitenskapelige fakultet best ut med studiepoengproduksjon per student på mellom 39-41, 48-58 og 40-21 i perioden 2008-2014. Når det gjelder kandidatproduksjon som andel av opptaksramme kommer Det medisinsk-odontologiske og Det samfunnsvitenskapelige fakultet igjen best ut med andel på 57-102 og 52-57% de siste fem år.

Både studiepoengproduksjonen og kandidatproduksjonen følger en hierarkisk struktur basert på studienivå. Studiepoengproduksjonen per student er høyest på profesjonsstudiene, og lavest på årstudiene. Også kandidatproduksjonen, som andel av opptaksrammene, er høyest på profesjonsstudiene og lavest på bachelorstudiene.

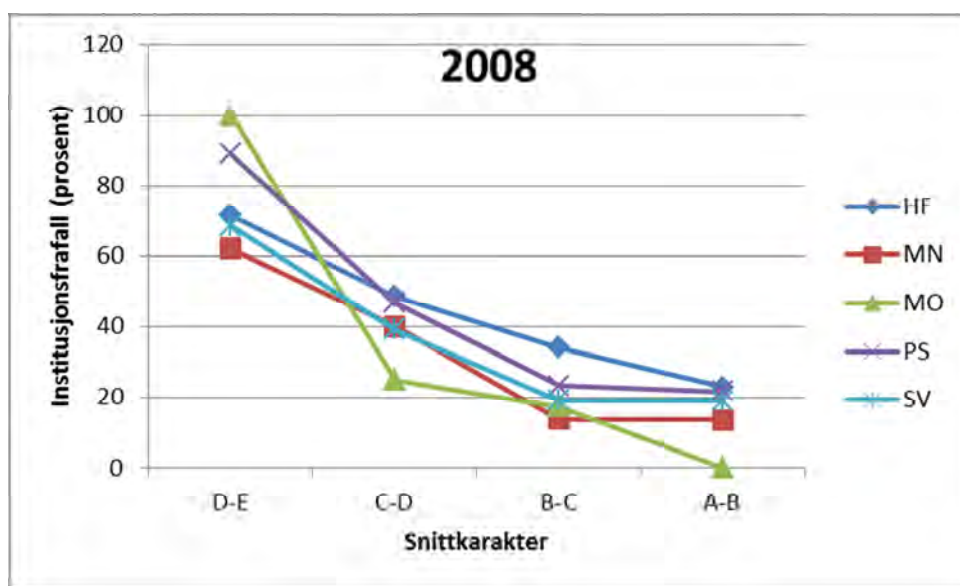
Frafall

En av de viktigste faktorene for å redusere gjennomføringsgraden er frafall. I tilbakemeldingen fra etatstyringsmøtet påpeker departementet viktigheten av å arbeide med årsakene til frafall. «Departementet forventer at institusjonen kartlegger årsakene til frafall og vurderer eventuelle tiltak de

har satt i gang og iverksetter adekvate tiltak for å redusere det frafallet institusjonen kan gjøre noe med.»

Hvis vi vektlegger kandidatproduksjon heller enn studiepoengproduksjon blir spørsmålet om frafall særlig sentralt. UU-sak 29/14 (med tilhørende frafallsrapport) fra i fjor påviste at profesjons- og masterstudier har lavest frafall, mens års- og bachelorstudier har høyest. I tillegg ble det påvist at frafallet på alle studienivå holder seg stabilt år etter år. For årskullet som startet sine studier i 2009 fordelte frafallet seg på følgende måte langs studienivåene: årstudier 67%, bachelor 40%, master 16% og profesjonsstudier 17%.

Videre viste frafallsrapporten at studenter med karaktersnitt mellom E og D har et institusjonsfravall mellom 60 og 100 prosent, avhengig av fakultet, og at blant de som har snittkarakter mellom A og B faller 0 til 23 prosent fra, avhengig av fakultet.

Figur 3 Institusjonsfravall per juni 2014 som andel av snittkaraktergrupper for 2008-kullet. Kilde: Frafallsrapporten i UU-sak 29/14.

Frafallsrapporten diskuterte også funn i norsk faglitteratur. Aamodt & Hovdhaugen (NIFU 2011, side 41-42) kom fram til samme konklusjon for bachelorstudier ved NTNU, UiB, UiO, og UiT.

Når det gjelder mulige årsaker til frafall hevder Mastekaasa & Hansen (SSB 2005, s.110) at «studenter med lavt utdannete foreldre» har «generelt høyere frafall» på bachelornivå. På en annen side viste funnene til Mastekaasa & Hansen (SSB 2005, side 109-11) at foreldrenes utdanningsnivå, «sosiale forskjeller» ikke påvirker frafallet på masternivå. UU-sak 29/14 konkluderte da med at dette trolig skyldtes at inntakskvaliteten for masterstudenter gjennomgående er høy.

I følge Hovdhaugen et al (NIFU 2013, side 26) er det en «klar sammenheng» mellom studiepoengproduksjon og karakterer fra videregående skole. Deres funn for HF, SV og MN på nasjonalt nivå viser at karaktermessig svake studenter kun klarer «å ta omtrent halvparten av et fulltidstudium». Denne konklusjonen er i overensstemmelse med funnene i UU-sak 29/14, hvor de frafalte studenters studiepoengproduksjon ligger rundt 30 studiepoeng.

At inntakskvalitet påvirker frafallstatistikken er ikke unikt for høyere utdanning i Norge. «Higher Education Funding Council for England» konkluderer med at en av hovedfaktorene som avgjør om studenter faller fra eller ikke er «entry qualifications» (HEFCE 2015, side 23).

På europeisk nivå utarbeidet «Network of Experts on Social Aspects of Education and Training» (NESET) en rapport for den Europeiske Kommissjonen hvor en gjennomgang av faglitteraturen viste 6 hovedårsaker (med tilhørende faktorer) som bidrar til frafall (NESET 2013, side 71). Blant disse er

- studentenes «dårlige kvalifikasjoner»

- feil studievalg
- «lavt oppmøte på forelesninger»
- «ikke-stimulerende læring»,
- manglende forståelse for hvordan studiene «relaterer til fremtidig karrieremuligheter»
- negative faktorer internt i institusjonene.
 - Disse kan være:
 - «dårlige vurderingspraksiser»
 - lite hjelpsomme ansatte
 - «ikke-student sentrert pensum og pedagogikk».

Videre viser en undersøkelse om gjennomføring på UiB, Mikalsen & Strøm (Mikalsen & Strøm 2009, side 19), at «13 prosent av de som har svart på undersøkelsen» oppga «at de ikke hadde planer om å ta en grad da de begynte å studere». Studentene i undersøkelsen vurderte også de faglige forholdene ved UiB. Svarene fra ikke-fracfalte og fracfalte ble satt opp mot hverandre (Mikalsen & Strøm 2009, tabell 1 side 6). De største avvikene mellom de ikke-fracfalte og fracfalte var på spørsmålet om hvor interessant de fant studieprogrammet, hvordan de vurderte egen arbeidsinnsats og i hvilken grad de opplevde faglig tilhørighet.

Saken legges med dette fram for utdanningsutvalget til drøfting, med vekt på hvilke tiltak som kan gjennomføres for å øke gjennomstrømningen og redusere fracfall fra studieprogrammene ved UiB.

Fra protokoll

Det kom følgende innspill:

- *I enkelte deler av rapporten er vi kanskje litt for «snille» med oss selv. En av årsakene til dårligere resultater for årsstudiene, er at en del studenter starter på årsstudiene med et mål om bare å ta et par av emnene. Disse studentene har med andre ord et «planlagt» fracfall, og burde ikke regnes inn i fracfallsstatistikken*
- *Data fra Studiebarometeret tyder på at en annen viktig årsak til fracfall, er manglende faglig oppfølging av studentene gjennom studiene. «UiB-student 2013» viste også at en stor andel av studentene følte de ikke kunne kontakte fagpersoner ved sitt institutt. Det bør sees nærmere på hva som kan gjøres med dette.*
- *Både undervisere og seminarledere bør invitere studenter til å ta kontakt.*
- *PSY har nå satt i gang et tiltak med studentlunsjer med tillitsvalgte for programmene for å legge til rette for bedre kontakt mellom ansatte og studenter. Studentene kan ta opp saker de er opptatt av å formidle til emnet/programmet og evt kritikkverdige forhold som da kan løses på laveste nivå.*
- *Det er viktig å satse på tiltak som bidrar til å styrke gjennomføring.*

Videre oppfølging: Det er behov for å ha et fortsatt fokus på temaene fracfall, gjennomføring, og studentmobilitet mellom institusjonene. SA vil komme tilbake til hvordan temaene følges opp videre.